

Dicht bij de mantelzorg

Het duurde bijna tien jaar voordat de mantelzorgwoning van Riet Bouwmeester (88) een plekje kreeg achter de woning van haar dochter in Epe. Afgelopen najaar was het zover. „Ik geniet van het uitzicht op de weilanden en de pony's.”

TEKST AD ERMSTRANG BEELD HENK VISSCHER

De twee tuindeuren kunnen open. Het is pas begin april, maar het lentezonnetje verwarmt de kleine maar praktische woning van mevrouw Bouwmeester al behoorlijk. In de hoek van de woonkamer bevindt zich een sensor. Op verschillende plaatsen zijn alarmknoppen aangebracht. Die geven een directe verbinding met een alarmcentrale in Schiedam. De dag en nacht bemande post wordt bezet door mensen die verstand hebben van ouderen en hun gebreken en in staat zijn om direct hulpdiensten in het hele land op te roepen.

Riet Bouwmeester, haar dochter Hetty en schoonzoon Rein Witteveen zijn in de loop der jaren vertrouwd geraakt met vertegenwoordigers van de media. In 2007 kwamen ze door een artikel in een landelijk dagblad op de gedachte om achter hun vrijstaande woning buiten de bebouwde kom van Epe hun (schoon)ouders een plekje te geven. „Ze woonden in Hattem, twintig kilometer verderop, en met vader was het steeds meer tobben”, vertelt Hetty. „We informeerden bij de gemeente Epe naar de mogelijk-

heden om een verplaatsbare woning achter ons huis te plaatsen. Dat kon, maar voor een periode van maximaal vijf jaar. Als we niet konden garanderen dat de woning dan weg zou zijn, ging het niet door.”

BUREAUCRATIE

Twee jaar lang streden ze tevergeefs tegen de bureaucratie. Riet en haar dochter haalden radio en televisie, maar dat gaf geen wending. „Toen hebben we er een punt achter gezet.” Omdat de dementie van vader verergerde en het heen en weer rijden tussen Epe en Hattem veel inspanningen vergden, werd omgezien naar een andere oplossing. Die werd gevonden in een woon-zorgcomplex in Epe. „Maar vader heeft na de verhuizing nog maar vijf dagen geleefd. Toen zat moeder daar, alleen in een appartement tussen tal van mensen die haast niets meer konden.” Nadat in 2014 de regels voor het plaatsen van een zogenaamde mantelzorgwoning waren aangepast, werd opnieuw een aanvraag ingediend. Uiteindelijk met succes, want in het najaar van 2016 kon alsnog het

felbegeerde onderkomen worden geplaatst.

In totaal 54 vierkante meter, zegt Peter Veldhuijzen, algemeen directeur van PasAan. PasAan uit Den Bosch is een bedrijf dat complete verplaatsbare huizen voor in de achtertuin levert.

„Sinds 2007 is er sterk gelobbyd voor meer vrijheid. Aanvankelijk was er weinig oog voor, omdat de politiek in beslag werd genomen door de crisis, die grote gevolgen had voor de bouwmarkt. Ruim twee jaar geleden is besloten dat er mantelzorgwoningen mogen worden geplaatst, mits er voldoende ruimte is en de aangepaste woning voldoet aan de normen van het bouwbesluit.”

Plaats is er meestal genoeg, meent Veldhuijzen, ook al zijn de meeste locaties niet zo uniek als bij de familie Witteveen, met uitzicht op gras en koeien. Ruim 50 vierkante meter is al voldoende voor twee personen (kamer/keuken/slaapkamer, toilet en badkamer), maar buiten de bebouwde kom kan er zelfs wel tot 100 vierkante meter worden gebouwd.

Binnen de bebouwde kom wordt de te gebruiken ruimte berekend in relatie

tot het aantal bestaande bijgebouwen. Niet altijd is 54 vierkante meter nodig. „We hebben zelfs een woninkje van 18 vierkante meter voor een jongetje neergezet. Er dient een afsluitbare toegang te zijn. Een verbinding met de hoofdwooning door middel van een gangetje behoort tot de mogelijkheden.”

NABIJHEIDSNORM

Het huis van mevrouw Bouwmeester is in drie stukken aangevoerd en ter plekke in elkaar gezet. Veldhuijzen: „Een halve dag plaatsen, tien werkdagen afbouwen.” De kosten bedragen ruwweg 75.000 euro en kunnen oplopen tot twee ton bij een heel grote mantelzorgwoning. Het bedrijf bemiddelt bij de verkoop van de woning. „We krijgen momenteel zeker een tot twee keer per dag een vraag voor een gebruikte woning.” PasAan heeft er tot nu toe 65 geplaatst, het aantal aanvragen bedraagt een veelvoud. Het grote verschil tussen aanvragen en daadwerkelijk bouwen verklaart Veldhuijzen uit de onderschatte rol van de mantelzorger. „Bouwen is niet zo'n truc, maar hoe vlieg je het aan? Welke gebreken zijn er, hoe is de mate van zelfredzaamheid. Daar moet je vooraf goed rekening mee houden, ook bij de inrichting van de woning en het regelen van de zorg. Zo is bij een bepaalde mate van dementie de nabijheidsnorm heel belangrijk. Als de mantelzorger bijvoorbeeld de bewoner 30 tot 50 keer per dag ziet, kan dat al een stuk veiligheid en rust geven. Dat lijkt veel, maar soms is een blik door het raam al voldoende. Als je daarmee de betrokkene twee tot drie jaar langer uit het verpleeghuis kunt houden, betekent dat een grote winst

“Met sensoren en chips kun je alles. Maar de vraag is wat je wilt”

voor alle partijen.” Nog steeds loopt hij tegen ambtelijke regels aan. Zo moet er geen twijfel bestaan over de noodzaak van mantelzorg. De definitie is acht uur zorg boven 'normale' hulp. Maar wat is normale hulp? In een enkel geval is zelfs een zware indicatie nodig om toestemming te verkrijgen. Dat is natuurlijk belachelijk, want dan hoort iemand in het verpleeghuis.” De inrichting van de woning van mevrouw Bouwmeester is verzorgd door Vivalib, een van oorsprong Frans bedrijf dat zich toelegt op de techniek die ouderen kan helpen om hun zelfredzaamheid te bevorderen. Directeur Rob Hagens van Vivalib heeft gemerkt dat de term domotica soms een enigszins negatieve lading heeft gekregen. Het beeld is ontstaan dat de techniek de rol van mensen overneemt, waardoor de eenzaamheid in sommige gevallen alleen maar toeneemt. Niets is minder waar, benadrukt Hagens. „Je moet vanuit de bewoner denken, weten wie de mantelzorger is en beseffen dat er op termijn als gevolg van de demografische ontwikkelingen steeds minder zorgverleners zullen zijn.”

Met behulp van een gespecialiseerde alarmcentrale, sensoren en chips kun je volgens hem „vrijwel alles. Zelfs het op afstand monitoren van het lichaam en het gedrag, aangepast aan de kwalen, is mogelijk. Het belangrijkste is evenwel de vraag wat je wilt.” In Rotterdam is Vivalib druk doende om tal van woningen in opdracht van een woningcorporatie aan te passen. Daarbij is onder meer de Lely Zorggroep betrokken. „Er wordt rekening gehouden met de plek en de fysieke afstand van de mantelzorger. Ook ziektekostenverzekeraars betalen mee. Voor hen is het financieel interessant. Dit speelt overal, want we kunnen en willen niet meer naar het verzorgingstehuis. Die ontwikkeling gaat hard. Sneller dan velen op dit moment nog denken.”

VERGRIJZING

Peter Veldhuijzen van PasAan schat dat er door de veroudering en beginnende dementie op dit moment zo'n 250.000 verzorgingsplaatsen nodig zijn. De komende vijftien jaar zal dat aantal volgens hem oplopen tot 450.000. „Er zijn maar 30.000 plaatsen beschikbaar.” Het gat tussen beschikbaarheid en het aantal beschikbare plekken kan en zal natuurlijk nooit worden gedicht. „Daarom zijn grote wijzigingen in de woon- en leefsituatie onontkoombaar.”

